

Інформаційна культура користувача-дитини – основа самовизначення в глобальному інформаційному просторі

Анотований інформаційний список для бібліотекарів

Доповнення. 1-4 квартал 2020 р.

Розділ 1. Теоретичні аспекти інформаційної культури як галузі наукової, освітньої і бібліотечної діяльності

Антонова О. «Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» : навч.-метод. посіб. / О. Антонова. — Київ : Генеза, 2020. — 95 с. : іл. — (Нова українська школа).

Навчально-методичний посібник висвітлює психолого-педагогічні аспекти впровадження сучасних цифрових технологій в освітній процес в умовах реалізації Концепції НУШ, містить методичні рекомендації щодо використання інтерактивних дошок і STEM-столів у початковій школі, створення ментальних карт на засадах використання програмного забезпечення FreeMind тощо.

[Безпечний інтернет] : [добірка матеріалів] // Інформатика (Шк. світ). — 2020. — № 5-6. — С. 8-45.

Тематичний номер, що висвітлює історію виникнення Всесвітньої павутини, та як користуватися інтернетом без негативного впливу. Зокрема розкриваються питання профілактики та подолання кібербулінгу, даються практичні поради, як убезпечити себе від мережеских загроз, подано розробку виховної години для старшокласників на тему «Небезпечний інтернет». Матеріалами добірки можуть скористатися вчителі, вихователі, бібліотекарі, батьки тощо.

Боти у соцмережах : актуальна тема // Історія та правознавство. — 2020. — № 31-33. — С. 61-62.

Маніпулювання інформацією в соціальних мережах, протидія дезінформації на міжнародному рівні.

Гуменна О. Медіакультура в шкільній бібліотеці : медіаосвіта / О. Гуменна // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 6. — С. 13-17.

Розвиток медіаосвіти в Україні, роль шкільної бібліотеки у формуванні медіакомпетентностей учнів в умовах сучасного освітнього процесу.

Інформаційна культура учнів молодшого шкільного віку : наша професія // Шк. б-ка плюс. — 2020. — № 19-20. — С. 6-8.

Вікові особливості дітей 1-4 класів, орієнтовна тематика бібліотечно-бібліографічних занять та основні форми навчання в умовах НУШ.

Інформаційна культура учнів середнього та старшого шкільного віку : наша професія // Шк. б-ка плюс. — 2020. — № 19-20. — С. 9-11.

У статті представлено хід проведення всеукраїнського експерименту з медійної освіти на 2017-2022 роки «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику»; висвітлено особливості роботи з даною віковою категорією щодо формування медіаграмотності, подано орієнтовну тематику занять, у тому числі для учнів, які пишуть наукові роботи до Малої академії наук.

Каргузов К. Кібербезпека інформаційних комунікацій. Що може зробити бібліотекар? : інтернет-технології в бібліотеках // Бібл. форум: історія, теорія і практика. — 2020. — № 1. — С. 5-7.

Стаття присвячена проблемам захисту та збереження інформації від кібератак.

004 Мур-Маллінос Дж. Безпека в інтернеті : для читання дорослими дітям / Дж. Мур-Маллінос ; іл. Г. Мазалі. — Харків : Кенгуру : Ранок, 2018. — 29, [2] с. : іл. — (Найкращий вибір).

Науково-популярні оповідання з безпеки дітей молодшого шкільного віку в глобальній мережі.

Онищенко О. Адаптація бібліотек до «життя в цифрі» / О. Онищенко // Бібл. вісник. — 2020. — № 1. — С. 3-8.

Робота бібліотек із використанням цифрових технологій, надання дистанційних послуг та роль у прищепленні навичок комп'ютерної грамотності.

Павлюк Н. Кібербулінг : як форма агресії / Н. Павлюк // Почат. освіта (Шк. світ). — 2019. — № 24. — С. 32-41.

Практичні поради щодо правил безпеки в соціальних мережах та протидії кібербулінгу.

Перелік основних термінів з інформаційної культури : наша професія // Шк. б-ка плюс. — 2020. — № 19-20. — С. 17-18.

Практическое пособие по медиаграмотности для мультипликаторов / Под. ред. В. Ф. Иванова. — Киев: Академия украинской прессы, Центр свободной прессы, 2019. — 104 с.

Посібник присвячено найбільш гострим і актуальним проблемам, які необхідно обговорювати в першу чергу на тренінгах із формування медіаграмотності. Це збірник практичних порад та методик, які допоможуть тренерам і вчителям зрозуміло, доступно і ефективно викладати цей складний предмет. У ньому приділено найбільшу увагу розкриттю таких важливих тем, як людина у світі інформації, людина і соціальні мережі, соціальні медіа, особисте медіаполе, фактчекінг, фактологічні маніпуляції тощо.

Формування інформаційної культури учнів : наша професія // Шк. б-ка плюс. — 2020. — № 19-20. — С. 2-6.

Науково-практичні рекомендації педагогам та бібліотечним фахівцям щодо осучаснення навчально-методичного забезпечення формування інформаційної грамотності школярів: створення і використання нових програм, курсів, сучасних інформаційних матеріалів, електронних ресурсів, розроблення системи критеріїв оцінювання тощо.

Франчук В. Використання FAMILY LINK батьками та дітьми : інформ. технології / В. Франчук, Н. Франчук // Комп'ютер у шк. та сім'ї. — 2020. — № 1. — С. 34-39.

У статті розглядаються шляхи забезпечення інформаційної безпеки дітей щодо організації безпечного особистого інформаційного простору як у школі, так і в сім'ї. Описано програмний засіб Family Link для батьківського контролю, його основні принципи налаштування та управління, що допоможе батькам здійснювати моніторинг перебування дітей за гаджетами, вибрати прийнятний для дитини контент і пояснювати їй, як потрібно користуватися своїм мобільним пристроєм та ресурсами мережі Інтернет.

Як роботу за комп'ютером зробити безпечнішою? : корисні поради // Однокласник. — 2019. — № 11. — С. 13.

Пам'ятка про режим роботи за комп'ютером та правила безпеки.

Ресурси Інтернет

Джолос О. Інформаційна та медійна грамотність – головна компетенція сучасної людини [Електронний ресурс] / О. Джолос // Медіаосвіта та медіаграмотність : [портал]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://medialiteracy.org.ua/informatsijna-ta-medijna-gramotnist-golovna-kompetentsiya-suchasnoyi-lyudyny/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ : Центр Вільної Преси : Академія української преси, 2020. — 494 с. — Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 21.12.2020.

Теоретичні та світоглядні засади медіаосвіти, організаційні та управлінські моделі впровадження медіаосвіти, медіаграмотність як педагогічна компетенція, формування медіаграмотності у дошкільних навчальних закладах та початковій школі, в середніх загальноосвітніх закладах та вищих освітніх закладах.

Павліченко Т. Як розпізнати та попередити кібербулінг [Електронний ресурс] / Т. Павліченко // MediaSapiens : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://ms.detector.media/kiberbezpeka/post/24785/2020-06-01-yak-rozpiznaty-ta-poperedyty-kiberbuling/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Павліченко Т. Як уберегти дітей від шкідливого контенту в Інтернеті [Електронний ресурс] / Т. Павліченко // MediaSapiens : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://ms.detector.media/kiberbezpeka/post/24616/2020-05-04-yak-uberegty-ditey-vid-shkidlyvogo-kontentu-v-interneti/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

50% підлітків в Україні були жертвами цькувань в Інтернеті – презентовано чат-бот «Кіберпес» для допомоги у боротьбі з кібербулінгом [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим даних: <https://mon.gov.ua/ua/news/50-pidlitkiv-v-ukrayini-buli-zhertvami-ckuvan-v-interneti-prezentovano-chat-bot-kiberpes-dlya-dopomogi-u-borotbi-z-kiberbulingom>. — Назва екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Випуск чат-боту для дітей, батьків та вчителів, що допоможе дізнатись як визначити кібербулінг, як самотійно видалити образливі матеріали з соціальних мереж, а також куди звертатися за допомогою.

Створюємо онлайн-простір разом з дітьми : довідник щодо безпечного Інтернету [Електронний ресурс] // Stop-sexting.in.ua/ : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://stop-sexting.in.ua/wp-content/uploads/2020/06/dovidnyk-dlya-batkiv.pdf>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Довідник містить ґрунтовні теоретичні знання та практичні вправи, інтерактивні ігри, які можна використовувати для того, щоб Інтернет залишався для дітей простором можливостей, а не місцем можливої небезпеки.

ТОП-5 правил безпечного стріму [Електронний ресурс] // Stop-sexting.in.ua/ : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://stop-sexting.in.ua/top-5-pravyi-bezpechnogo-strimu/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Правила безпеки під час лайвстріму (прямого ефіру), що використовується в онлайн-іграх та під час проведення онлайн-заходів, коли у соціальних мережах транслюється те, що відбувається під час гри чи події.

Штомпель Г. В. Становлення категорії «інформаційна культура» [Електронний ресурс] / Г. В. Штомпель // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки / ред. кол. В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. — 2020. — Вип. 186. — С. 229-233. — Режим доступу: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/download/563/505>. — Дата звернення: 21.12.2020.

Мова йде про переосмислення ролі інформаційних процесів у розвитку суспільства, інформаційну культуру особистості з позицій інтеграції її інформаційних і культурологічних компонентів, зростання розуміння загальнонаукового значення інформаційного підходу як методу наукового пізнання.

Як відповісти на негативний коментар в соціальних мережах [Електронний ресурс] // Громадський простір : [портал]. — Електронні дані. — Режим доступу:

<https://www.prostir.ua/?kb=yak-vidpovisty-na-nehatyvnyj-komentar-v-sotsialnyh-merezah>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Розділ 2. Виховання читача нового покоління: сучасні тенденції + досвід (з практики роботи дитячих та шкільних бібліотек)

Дзюба Н. Бібліотекар для дітей – компетентний медіакористувач: нові можливості діалогу / Н. Дзюба // Б-ка у форматі Д°. — 2019. — № 4. — С. 9-10.

Про роботу Літньої школи медіаосвіти та медіаграмотності для дитячих бібліотекарів, що проходила під егідою Академії української преси з 26 по 29 серпня 2019 року на Рівненщині.

Захарова Р. Формування медіаграмотності учасників освітнього процесу засобами шкільної бібліотеки : медіаосвіта / Р. Захарова // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 7. — С. 28-29.

Практичний досвід бібліотеки загальноосвітньої школи № 80 м. Харкова з підготовки дітей до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності та медіакомпетентностей відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

Коваленко Т. Формування і розвиток читацької компетентності в умовах НУШ : практ. досвід / Т. Коваленко // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 6. — С. 6-12 ; № 7. — С. 6-11.

Розкрито досвід бібліотеки загальноосвітньої школи № 56 м. Харкова як універсального центру освітнього, інформаційного і дозвіллевого простору, висвітлено інноваційні форми масової та індивідуальної роботи з формування інформаційної культури, медіаграмотності, комунікативних навичок, популяризації та підвищенні якості читання школярів.

Ковач І. Формування базових навичок медійної та інформаційної культури дітей у дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] : вітчизн. та зарубіж. досвід / І. Ковач // Б-ка у форматі Д°. — 2020. — № 2. — С. 29-31.

Досвід роботи з бібліотечної медіаосвіти Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки.

Кударенко Т. «Світове кафе» як одна з форм підвищення медіакультури учнів : медіаосвіта / Т. Кударенко, Р. Захарова // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 5. — С. 4-5.

Досвід роботи бібліотек загальноосвітніх шкіл № 71, № 80 та №104 м. Харкова з проведення занять медіаграмотності у форматі «Світового кафе» на прикладі теми «Учень у меді@просторі».

Світашова В. БЩ як осередок формування медіаграмотності учасників освітнього процесу : медіаосвіта / В. Світашова // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 8. — С. 7-8.

Досвід роботи бібліотечно-інформаційного центру з підвищення рівня медійної та інформаційної компетентності учнів загальноосвітньої школи № 167 м. Харкова.

Січко С. Формування медіакомпетентності учнів шляхом організації роботи наукового братства колегіуму / С. Січко, О. Денисенко // Шк. б-ка плюс. — 2019. — № 21-22. — С. 4-21.

У статті висвітлено мету та головні завдання реалізації Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, теоретичні аспекти функцій педагога у цьому процесі, досвід роботи наукового братства Миколаївського муніципального колегіуму з формування медіакомпетентностей школярів та організації проведення учнівських медіадосліджень.

Сорока В. Навігатор в інформаційному морі / В. Сорока // Сучас. освіта України. — 2020. — 20 лип. — С. 12-13.

Практика роботи бібліотеки Херсонського академічного лицюю імені О. В. Мішукова з інформаційної та медійної грамотності дітей.

Сорока В. Читацький паркан, книжкова алея та фотокрос / В. Сорока // Сучас. освіта України. — 2020. — 21 верес. — С. 10-11.

Досвід роботи з формування медіаграмотності шкільної бібліотеки загальноосвітньої школи № 1 м. Нетішина Хмельницької області.

Шестопал І. Європейський тиждень кодування. Залучаємо до цифрового простору : досвід Нац. б-ки України для дітей / І. Шестопал, Н. Горбенко // Б-ка у форматі Д°. — 2019. — № 4. — С. 19-20.

Досвід Національної бібліотеки України для дітей з розвитку технічних навичок школярів, залучення їх до цифрового світу програмування та самовираження в комп'ютерній творчості. Висвітлено комплекс заходів, що проводилися в бібліотеці у рамках Європейського тижня кодування.

Ресурси Інтернет

Дзюба Н. Бібліотека для дітей – територія інформаційної безпеки [Електронний ресурс] / Н. Дзюба // Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ, 2020. — С. 248-252. — Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 21.12.2020.

Розкриваються питання створення безпечного медіасередовища дитячої бібліотеки та формування медіаграмотності користувачів-дітей та організаторів дитячого читання у Національній бібліотеці України для дітей.

Срібна І. «Школа медіаграмотності» для шкільних бібліотекарів, або Мультиплікація медіаосвіти бібліотечними засобами [Електронний ресурс] / І. Срібна // Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції

«Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ, 2020. — С. 244-247. — Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 21.12.2020.

Стаття презентує досвід медіаосвітньої діяльності Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки, що здійснюється у співпраці з управлінням освіти та бібліотеками закладів загальної середньої освіти міста Херсона. Акцент зроблено на тренінговому курсі «Школа медіаграмотності», запровадженому в 2019-2020 навчальному році в рамках системи підвищення кваліфікацій шкільних бібліотекарів.

Розділ 4. Бібліотечні уроки як засіб розвитку інформаційної компетентності школярів (розробки бібліотечних занять)

Зубенко С. Екскурсія до шкільної бібліотеки : для учнів 1-х кл. : бібл. урок / С. Зубенко // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 8. — С. 17-18.

Сценарій бібліотечного уроку, що знайомить із системою роботи шкільної бібліотеки, розстановкою книг на полицях, правилами поведінки в бібліотеці.

Книга і комп'ютер в нашому житті : бібл. урок : вихов. робота / підгот. Т. Кубашта // Шк. б-ка плюс. — 2020. — № 13-14. — С. 20-23.

Котляр І. Комп'ютерні пристрої для здійснення дій з інформацією : конструктор уроку : 3 кл. / І. Котляр // Інформатика в шк.. — 2020. — № 9. — С. 21-27.

Розробка уроку за темою з ігровими елементами: загадками, ребусом, кросвордами, вправами.

Міхеєва С. Медіаграмотність: навіщо? як? коли? : медіаосвіта : презентація / С. Міхеєва // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 4. — С. 4-12.

Розробка бібліотечного уроку у вигляді презентації, що знайомить із поняттями «інформація», «дезінформація», «фейк», висвітлює позитивні і негативні наслідки інформатизації, дає практичні поради, як відрізнити правдиву інформацію від фейку, як протидіяти негативному впливу інформаційного потоку.

Огу Е. Безпечне користування інтернетом : 5 кл. : конструктор уроку / Е. Огу // Інформатика в шк. — 2020. — № 6. — С. 2-4.

Конспект уроку, що висвітлює тему із використанням психологічного методу казкотерапії для формування у дітей алгоритму безпечної роботи в Інтернеті.

Павенко Н. Віртуальна бібліотека – бібліотека майбутнього : бібл. урок / Н. Павенко // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 8. — С. 19-20.

Розробка уроку, що знайомить дітей зі способами пошуку інформації та правилами спілкування в мережі «Інтернет».

Павенко Н. Книжкова палата : гейм-практикум : бібл. урок / Н. Павенко // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 8. — С. 21-23.

Сценарій конкурсного практикуму, присвяченого вдосконаленню навичок орієнтації школярів у літературному просторі, розвитку культури читання, інформаційної компетентності, вихованню любові до книг.

Полегка Ю. Книжка - мій друг та помічник : вихов. година у 5 кл. : після уроків / Ю. Полегка // Всесвіт. літ. в шк. України. — 2020. — № 7-8. — С. 85-88.

Сценарій про значення книжки в житті людини, цікаві факти з історії книги та найдивовижніші книги світу.

Порубльов І. Програмуємо, малюючи : уроки для юних айтишників : [урок № 1-4] / І. Порубльов // Веселі уроки. — 2020. — № 4. — С. 18-19 ; № 5. — С. 18-19 ; № 6. — С. 8-10 ; № 7. — С. 8-10.

Практичні поради, вправи, завдання з програмування для початківців.

Сомченко І. Брейн-ринг «Безпека в інтернеті» : 4 кл. : позакл. робота // Інформатика в шк. — 2020. — № 1. — С. 27-31.

Розробка гри до Дня безпечного Інтернету, що присвячена правилам безпеки в глобальній мережі, правилам віртуального спілкування та листування.

Федотова Н. Медіатека – світ нових можливостей : бібл. урок / Н. Федотова // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 7. — С. 38-39.

Сценарій бібліотечного уроку з практичними завданнями, що знайомить учнів із поняттям «медіатека», її призначенням, ресурсами та фондом, правилами користування та пошуку.

Ресурси Інтернет

Гра за владу: що таке булінг [Електронний ресурс] : презентація / уклад. Л. Кутішенко // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-239683512>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Презентація, яку можна використати під час проведення заходів із профілактики та протидії булінгу.

Ігри та вправи для дітей та дорослих #1: безпечне спілкування в Інтернеті [Електронний ресурс] // Stop-sexting.in.ua/ : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://stop-sexting.in.ua/igry-ta-vpravy-dlya-ditej-ta-doroslyh-bezpechne-spilkuvannya-v-interneti/?fbclid=IwAR3TsbxPrA9xUpGqxxSHgoOArBi0bqKYWVIqsEzSh9JLZDrXIB2pHYUcFx4>. — Назва з екрана. — дата звернення: 21.12.2020.

Розробка гри для молодшого шкільного віку «Врятувати Гуглика», гри для підлітків «Мої онлайн-друзі» та вправи для обговорення «Безпечне спілкування в Інтернеті».

Інтимне селфі в Інтернеті – жарт чи небезпечний ризик? [Електронний ресурс] : розробка шкільного уроку на тему безпеки підлітків від сексуальних ризиків в мережі Інтернет // Stop-sexting.in.ua/ : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: https://stop-sexting.in.ua/wp-content/uploads/2020/09/urok_intymne-selfie.pdf. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Крокуємо безпечним інтернетом [Електронний ресурс] : [файлоТека ресурсів, створених бібліотеками України для дітей] // Національна бібліотека для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=9104>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Добірка електронних ресурсів: презентацій, ігор, занять із правил безпеки в глобальній мережі.

STOP плагіат [Електронний ресурс] : презентація / уклад. Л. Кутішенко // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/stop-239430021>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Презентація, яку можна використати під час проведення заходу з медіаграмотності.

Цитата [Електронний ресурс] : презентація / уклад. Л. Кутішенко // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-239844127>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 21.12.2020.

Презентація, яку можна використати під час проведення заходу з медіаграмотності.